

Choroby przenoszone przez kleszcze

Są minimalnych rozmiarów - dorosłe samiczki mają długość 3 - 4 mm, a samce ok. 2,5 mm. Gołym okiem wyglądają na niegroźne „czarne kropeczki”. Dopiero pod mikroskopem widać zakończony haczykami aparat gębowy, tzw. hypostom, przy pomocy którego zakotwiczą się w ciele ofiary. To kleszcze – najgroźniejsze pasożyty zewnętrzne człowieka, przenoszące niebezpieczne choroby zakaźne – boreliozę i kleszczowe zapalenie mózgu. Kleszcze można spotkać na terenie całej Polski.

Najliczniej występują w części wschodniej, północno-wschodniej, północno-zachodniej i zachodniej. Zamieszkują przede wszystkim tereny leśne, podmokłe, porośnięte wysoką trawą. Zazwyczaj umiejscawiają się tam na wysokości, która pozwala im bez problemu przemieścić się na nogi czy ramiona człowieka. Dlatego przebywając w miejscach zwiększonego ryzyka zawsze należy pamiętać o odpowiednich środkach bezpieczeństwa, m.in. stosowaniu repelentów (np. OFF!, Autan).

BEZBOLESNY ATAK

Ukłucie kleszcza zazwyczaj jest niezauważalne. Po wkłuciu się kleszcz wtryskuje do rany ofiary ślinę, która zawiera związki przeciwbólowe, dzięki którym ofiara najczęściej nie czuje, że została zaatakowana. Jeśli pasożyt zakażony jest bakteriami i wirusami wywołującymi choroby, może dojść do zakażenia. Najgroźniejsze dla człowieka są bakterie zwane krętkami *Borrelia* wywołujące boreliozę i wirusy powodujące kleszczowe zapalenie mózgu. Obie choroby mogą być przyczyną groźnych dla zdrowia i życia człowieka powikłań, a nawet śmierci.

JAK POSTĘPOWAĆ Z KLESZCZEM?

W przypadku zauważenia kleszcza w ciele człowieka należy go jak najszybciej usunąć. Jeśli reakcja nastąpi w ciągu 24 godzin, ryzyko zakażenia chorobami przenoszonymi przez te pasożyty zostanie zminimalizowane.

Bardzo ważny jest sposób wyjęcia kleszcza. Lekarze podkreślają, że aby wyjąć kleszcza należy uchwycić go delikatnie pęsetą przy samej skórze i wyciągnąć zdecydowanym ruchem obrotowym. Przy takim ruchu zęby hypostomu stawiają mniejszy opór. Tym samym kleszcz nie zostaje uszkodzony i nie ma niebezpieczeństwa wylania się na skórę zawartości jego ciała, w której mogą znajdować się bakterie. Po wyjęciu kleszcza miejsce ukłucia należy starannie zdezynfekować. Nie wolno smarować kleszcza tłuszczem, ponieważ wówczas dusi się on i zwiększa wydzielanie śliny, w której mogą występować zarazki.

BORELIOZA

Najbardziej rozpowszechnioną, przewlekłą chorobą roznoszoną przez kleszcze jest borelioza. Wywołują ją bakterie zwane krętkami Borrelia, szacuje się, że ich nosicielem może być co piąty kleszcz. Charakterystycznym objawem pierwszego etapu rozwoju boreliozy jest tzw. rumień wędrujący. Na początku ma on powierzchnię ok. 2 cm. W miarę upływu czasu rozszerza się pierścieniowo, w końcu blednie pośrodku i zanika. Zanik rumienia nie oznacza jednak zawsze końca choroby. Dlatego w razie jego wystąpienia należy natychmiast skontaktować się z lekarzem dermatologiem.

Drugą fazę choroby charakteryzuje rozwój objawów skórnych oraz ostre zmiany zapalne narządów, w tym stawów, serca, ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego. Trzeci etap boreliozy może trwać od roku do kilkunastu lat od zakażenia.

Występują wówczas przewlekłe zmiany skórne, ciężkie zmiany zapalne stawów, a także zapalenia mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych. Nierozpoznana i nieleczona borelioza zagraża licznymi niebezpiecznymi powikłaniami. Kobiетom w ciąży grozi nawet poronieniem i uszkodzeniem płodu. Do tej pory nie wynaleziono szczepionki, która chroniłaby przed zachorowaniem na boreliozę. Jedynym skutecznym zabezpieczeniem jest stosowanie repelentów (OFF!, Autan) i zachowanie odpowiednich środków bezpieczeństwa podczas przebywania na terenach szczególnie zagrożonych kleszczami.

SEZON NA KLESZCZA

Wiosenne promienie słońca sprzyjają wędrówkom, biwakowaniu, wypadom na „majówki”. Jest to czas, kiedy najczęściej i najchętniej obcuje się z przyrodą – wyjeżdża na urlopy, kolonie, obozy, na długie weekendy, na działkę poza miastem.

Na tę porę roku przypada również czas największej aktywności kleszczy. Dlatego żaden wypoczynek na łonie natury, zwłaszcza w sąsiedztwie lasu czy podmokłych terenów z wysoką trawą, nie powinien być całkiem bez troski. Należy zawsze pamiętać o konieczności zabezpieczenia się przed kontaktem z kleszczami. Wybierając się w plener nie można zapomnieć o odpowiednim osłonięciu ciała oraz o środkach odstraszających owady – tzw. repelentach (np. OFF!, AUTAN).

KLESZCZE NIEBEZPIECZNE NAWET W MIEŚCIE

Na ukłucia kleszczy narażone są osoby nie tylko przebywające w lesie, na wsi, czy obcujące z przyrodą. Ryzyko ukąszenia istnieje także w miejskich parkach i skwerach, wszędzie tam, gdzie występuje roślinność i jest wilgotno.

Niebezpieczeństwo zarażenia się boreliozą i kleszczowym zapaleniem mózgu istnieje w mieście również za sprawą obrzeżka gołębiego. Jest to popularny w Polsce, przenoszony przez gołębie, gatunek kleszcza. Obrzeżki gołębie bytują w bezpośrednim sąsiedztwie człowieka np. na strychach, poddaszach i wieżach kościołów, gdzie ukrywają się m.in. w szparach ścian, futrynach. Z kryjówek wychodzą w poszukiwaniu żywiciela. W przypadku braku lub niedostatecznej liczby gołębi, obrzeżki przechodzą do mieszkań przez szczeliny w ścianach i oknach, przez otwarte okna i drzwi balkonowe oraz przez kanały wentylacyjne.

W mieszkaniach gromadzą się w szparach w podłodze, ścianach, pod parapetami, pod progami i tapetami, oraz w szczelinach mebli.

STRZEŻ SIĘ KLESZCZA

Aby upragnionego wypoczynku na łonie natury nie zakłócił stres związany z ukłuciem kleszcza, należy pamiętać o właściwej profilaktyce.

Warto przede wszystkim pamiętać o:

odpowiednim ubraniu, które powinno chronić całe ciało. Najlepiej, więc założyć spodnie i bluzkę z długim rękawem, skarpety, a także nakrycie głowy. Należy unikać jaskrawych kolorów, bo te najbardziej przykuwają uwagę kleszczy.

starannym obejrzeniu całego ciała po wyjściu z lasu, parku. Kleszcze zanim zakotwiczą się w skórze poszukują odpowiedniego miejsca do wkłucia. U dzieci najczęściej (w około 70% przypadków) lokalizują się na głowie, zazwyczaj na granicy włosów i za uszami. U dorosłych w miejscach, gdzie skóra jest delikatna (np. pod kolanami, w pachwinach, na brzuchu).

stosowaniu środków odstrasżających (repelentów), których substancje aktywne powodują, że człowiek jest niewyczuwalny dla kleszczy. Działanie repelentów polega na blokowaniu receptorów podstawowych organów kleszczy, którymi rozpoznają one człowieka jako obiekt ataku.

REPELENTY, CZYLI CO?

Na rynku dostępne są repelenty z serii OFF! oraz AUTAN. Składnik aktywny oraz poziom jego zawartości w tych produktach jest różny, przez co poszczególne produkty różnią się długością i intensywnością działania.

Seria OFF! składa się z kilku linii co umożliwia dobranie produktu do indywidualnych potrzeb:

Max – dzięki najwyższemu stężeniu substancji aktywnej DEET, najdłużej zabezpiecza skórę przed kleszczami, komarami i meszkami; produkt ten jest przeznaczony dla zwolenników długiego przebywania na świeżym powietrzu, również osób aktywnych, amatorów sportów, produkt zapewnia ochronę przed kleszczami do 10 h (po jednorazowej aplikacji).

Delicate – dla dzieci i osób o delikatnej skórze, produkt zapewnia 1h ochronę przed kleszczami.

Regular – dla optymalnej ochrony osób o umiarkowanej aktywności, produkt zapewnia 5h ochronę przed kleszczami.

Podobny podział występuje wśród produktów AUTAN:

Active – produkty zawierające najwyższe stężenie substancji aktywnej KBR, przeznaczone dla osób lubiących czynny wypoczynek, przebywających długo na świeżym powietrzu, a tym samym bardziej narażonych na ugryzienia owadów, produkt zapewnia 4h ochronę przed kleszczami.

Family – dla całej rodziny, potrzebującej codziennej ochrony przed owadami w sezonie wiosenno / letnim, produkt zapewnia 2h ochronę przed kleszczami.

ALARMUJĄCE DANE

O tym, że nie wolno lekceważyć zagrożenia chorobami przenoszonymi przez kleszcze najlepiej świadczą alarmujące statystyki. W ostatnich latach nastąpił w Polsce 30-krotny wzrost zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu, a borelioza stała się jedną z najczęstszych chorób zakaźnych w kraju.